Írta: Kolozsvári István-Kéri Gáspár
2013. május 02. csütörtök, 19:54 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:37

Tájházak Bihar megyében 1.
A gálospetri tájház

Az Érmellék már a neolitikum óta folyamatosan lakott terület, Gálospetriben és Érmihályfalván viszont már a paleolitikum nyomai is előkerültek. A gazdag bor- és gabonatermő vidéken többször próbáltak a teljes tájegységet bemutató gyűjteményt létrehozni (pl. Érmihályfalva), de a társadalmi rend, a történelem viszontagságai ezt rendre megakadályozták. Gálospetri, mint jellegzetes érmelléki település az, amely amellett, hogy alkalmasnak látszott egy tájház létesítésére, megfelelő személyt is adott a múzeumügynek, dr. Kéri Gáspár személyében.

{phocagallery view=category|categoryid=54|limitstart=0|limitcount=11|enableswitch=1}

Az érmelléki magyar és román népi építészet és tárgyi kultúra között kevés különbség van, viszont a sváb falvaké eltérő. A hajdani mocsárvilág és a jellegzetes érmelléki szőlőkultúra volt az, ami megkülönböztette e tájegységet a szomszédos vidékektől, és ez a gálospetri magyar tájházban is nyomon követhető. A lakosság századokon keresztül és jelenleg is főként a mezőgazdaságból él. A gazdálkodás tárgyi emlékei szintén megtekinthetők a tájház portáján.

Az érmelléki köztudatban ma már úgy él, hogy ennek a vidéknek nincs jellegzetes néprajza. Kéri Gáspár ennek ellenkezőjét igyekszik bebizonyítani a még fellelhető építészeti és tárgyi emlékek összegyűjtésével és bemutatásával. A tájházban található tárgyakat megközelítőleg a Biharfélegyházát, Érmihályfalvát, Piskoltot, Szalacsot és Margittát összekötő vonal által határolt területen gyűjtötte. Ugyanebben régióban találhatóak azok az építészeti objektumok (kerítés, kapu, góré, pajta), amelyeket rekonstruáltak, illetve áttelepítettek a tájház udvarára.

A lakóház 1870-ben épült vertfalú, oldaltornácos, deszkafödémes, náddal fedett, deszkaoromzatos épület. A meglévő korabeli elemek megőrzése mellett a hiányzókat a még meglévő népi építészeti objektumokról rekonstruálták, úgy, hogy figyelembe vették az anyagot, a szerkezetet és a méretet. Eltérés csak a meglévő telek viszonyaihoz képest van. A ház hagyományos beosztású: nagyház, pitar, kisház, a ház udvar felőli részén tornác könyöklővel, ennek végén nyílik a kamra. Az utcai homlokzat oromdeszkája napsugaras motívumával messziről felismerhetővé teszi a tájházat.

A ház végében álló istállót, valamint az ezzel átellenben álló színt és disznóólat a tulajdonos a

szomszédos Szalacsról telepítette át. Mindezekből is látszik, hogy a hitelességre való törekvés mellett nagy alapossággal és pontossággal rendezte be a portát, ami az enteriőrökre ugyanúgy vonatkozik. A házbelső egy századfordulós, illetve XX. század eleji középparaszt család életmódját mutatja be, igen nagy alapossággal. A nagyház önémet bútorzata, a gazdag viseletanyag, a pitar csikóspórja, a hátsó ház virágos festésű atuzsérja már a polgárosodott életnívóra enged következtetni. A hátsó szobában azonban még áll a hatalmas búbos kemence és a berakott spór, melynek füstjét egy mászókémény vezeti el. Berendezése az 1880-as évekből valóflóderes ágyával, gyékénykanapéjával, festett falitékájával, pipatóriumával ugyancsak magasabb vagyoni helyzetet tükröz, elrendezése, a falon található szenteltvíztartó és feszület pedig a helyi katolikus magyarság lakásbelsőjébe ad betekintést.

A kamara berendezése: hombár, lisztesláda, ácsolt láda, stelázsi és a „tejes”, mely nem más, mint sarki kredenc a tej és tejtermékek tárolására. Ezeken kívül megtalálhatók a kenyérsütés eszközei, továbbá mosóteknő, egy vakablak, melyen szilkék találhatók a méz, a lekvár, a zsír tárolására.

A pajtában teljes képet kaphatunk az érmelléki szőlészet és borkészítés eszközeiről és teljes munkafolyamatáról. **A háromosztatú istálló egyik helyisége egyelőre raktár célokat szolgál, a másikban Sass Kálmán 1956-os mártír lelkész emlékszobáját rendezték be. A harmadik helyíségben (a szekérszín) egy ökrös szekér található.**

Az érmelléki tájház megnyitása, 2003 óta folyamatosan gyarapszik épületekkel, tárgyakkal és persze történetekkel. Kéri Gáspár – törekedve arra, hogy a vidékről minél teljesebb képet mutasson be – Szalacson egyzsellér parasztporta helyreállítását is elvégezte. Jelenleg egy klasszicista stílusban épült urasági lakóház helyreállításán dolgozik Gálospetriben, így a három helyszínen a jövőben lehetőség nyílik az Érmellék minden társadalmi rétegének lakáskörülményei bemutatására.

A tájház neve: *Gálospetri tájház*

Település neve – magyar és román nyelven: *Gálospetri, Galoşpetreu*

Megye neve: *Bihar, Bihor*

Ahol található: *385. házszám*

Nyitva tartás: *kérésre nyitják ki, Móricz Ilona*

Telefonszám: *(004)0740138936*

A tájház tulajdonosa, működtető, kapcsolattartó neve, elérhetősége:

Kéri Gáspár *telefonszám: (004)0745451989,*

e-mail: kerigaspar(kukac)freemail.hu

Belépődíj: 3 RON

Honlapcím, ahol további információ kapható a tájházról: *www.partiumimuzeumok.ro*